

'Drenthe 2030 Plus'

Onbenutte "kansen in Hoog Nederland tegenover 'bedreigd' Laag Nederland

Drenthe '2030 Plus'

Onbenutte "kansen" in Hoog Nederland tegenover "bedreigd" Laag Nederland.

Inleiding

"Klimaatverandering behoort tot één van de grote milieuproblemen van de komende jaren." Zo begint de *Beleidsbrief* aan provinciale staten van Drenthe die hoort bij de Nota Energiebeleid¹. Voor de energieproblematiek is deze constatering van belang. Daarom is de genoemde nota met grote meerderheid aangenomen. Maar ook voor andere beleidssectoren, zoals water en ruimtelijke ordening, heeft dit milieuprobleem grote gevolgen. Het lage land in Noordwest-Europa is in de betrekkelijk nabije toekomst door de onafwendbare zeespiegelrijzing moeilijk te beschermen. Dit vooral als gevolg van voorspelde klimaatveranderingen die nattere winterperiodes veroorzaken. Het verschijnsel bodemdaling speelt daarbij nog een versterkende rol. In cijfers: in de voor ons liggende eeuw zal de zeespiegel op zijn minst (waarschijnlijk meer) 50 cm hoger zijn en de bodemdaling zal als gevolg van inklinking en gaswinning ongeveer 1 m zijn. Tot nu toe zijn politieke beslissingen altijd genomen om met heel grote investeringen het risico kleiner te maken. Dit resulteerde vaak in een vrijwel blindelings investeren in het laaggelegen deel van Nederland. Het is maar de vraag of we dit eindeloos vol kunnen en willen houden. Wellicht is het beter uit te gaan van enkele onvermijdelijke gevolgen van de voorspelde klimaatverandering en bodemdaling. Drie initiatiefnemers willen daarom de staten ertoe bewegen onder hun verantwoordelijkheid tot een visieontwikkeling te komen. De bedoeling is om anders te gaan denken over de consequenties die de klimaatontwikkeling zal hebben voor de inrichting van Nederland en andere lage delen van Europa. Dit "omdenken" moet tot gevolg hebben dat een startconferentie een basis geeft voor het denken over de toekomst van Drenthe, analoog aan de discussie 2030. En tegelijkertijd dat de provincie vanuit deze visie de consequenties bekijkt voor het hedendaagse Drenthe.

Strekking van de motie

De staten verstrekken aan het college van gedeputeerde staten de opdracht een symposium te organiseren waarbij maatschappelijke groeperingen, wetenschappers en andere overheden betrokken zullen worden. De staten stellen daarvoor maximaal €35.000,-- beschikbaar en stellen voor om voor de dekking het Fonds flexibel beleid te benutten.

Argumenten

Het probleem voor de toekomst over ± 50 jaar (maar zeker in de komende eeuw) bestaat uit drie onderliggende problemen: water, energie en ruimtelijke ordening. Om de discussie enigszins te stroomlijnen gaan we hieronder op een aantal punten nader in.

1. Het waterprobleem spitst zich toe op de zeespiegelrijzing en het extra neerslaaanbod (nu al te merken in de extra winterneerslag) van 20% in de komende eeuw ten opzichte van het heden. Met als direct gevolg: steeds meer overlast van water, omdat de rivieren het water slechter kwijt kunnen. Maar daardoor ontstaat ook verzilting van het drinkwater in

¹ Statenstuk 872, vastgesteld door provinciale staten op 7 november 2001

de gebieden achter de duinen. Echter, het probleem is er een van nog veel grotere orde. De zeespiegelrijzing heeft gevolgen voor gebieden die in de delta's van de wereld liggen. In onze omgeving van Noordwest-Europa zijn dat het lage Nederland en lage gebieden in Denemarken, Duitsland en België. Dus van Esbjerg tot Duinkerken, in een strook van plusminus 100 km met een bevolking van ongeveer 15 miljoen inwoners. Steden als Brugge, Gent, Antwerpen, Randstad NL, Leeuwarden, Groningen, Bremen en Hamburg liggen hierin. Dan is er nog een verschijnsel dat het probleem sterker maakt: de bodemdaling (vooral in de veengebieden en in de droogmakerijen en polders).

2. Het energieprobleem wordt veroorzaakt door het uitputten van onze eigen voorraad. De Gasunie spreekt zelf over het kwijtraken van de strategische voorraden (Slochteren) over een periode van 25 jaar. We worden daarom als gasland nu al afhankelijk van import uit bijvoorbeeld Rusland. De gevolgen zijn derving van inkomsten van €9 miljard op jaarbasis en afhankelijkheid van een andere mogendheid, maar ook afhankelijkheid van andere bronnen.
3. Het R.O.-probleem spitst zich toe op het verschijnsel dat er op korte termijn veel geld wordt gestopt in (verkeerde) sectorale objecten (logistiek/markt). De 5e nota versterkt deze ontwikkeling nogmaals. Grote te bouwen infrastructurele werken kunnen hiervan een illustratie zijn: als deze klaar zijn gaat Nederland wellicht pas nadenken of het niet beter is mensen te laten verhuizen naar woongebieden op een droger stuk land. Nederland investeert dus vanuit de lange termijn gezien in verkeerde objecten. Dit houdt kapitaalvernietiging in. Aanleg van bijvoorbeeld een 4-baans weg in Laag Nederland is 6 keer zo duur als in Hoog Nederland. Door de verkeerde besteding nú is er in de toekomst voor dijk- en duinversterkingen over 25 jaar steeds minder geld. Dit maakt het probleem alleen nog groter. Investerings in Hoog Nederland, ook in extra woningbouw, liggen dus voor de hand.
4. Over 25 jaar is de bevolkingsopbouw zodanig dat er steeds meer geld nodig is voor AOW. Hiervoor moet ten principale begrotingstechnisch een verschuiving plaatsvinden. De inkomsten lopen immers terug doordat er minder jongeren zijn om dit te bekostigen, maar ook omdat de inkomsten van ons gas (€9 miljard in 2001) weg zullen vallen. Iedere burger heeft in principe het recht op bevrediging van een aantal primaire levensbehoeften: schone lucht, schoon water, gezond voedsel, kleding, verwarmd onderdak en daarnaast werk en recreatie. Dit staat op gespannen voet met het verworven recht van iedere tegenwoordige burger op het gebied van vrije mobiliteit, vrije keuze van woonplek en energiegebruik voor elk gekozen doel. Wij pleiten daarom voor een situatie waarin de plekken om te wonen, werken en recreatief te verblijven, dicht bij elkaar liggen.
5. In Europa zijn de grenzen open en zal in de hogergelegen delen immigratie moeten worden toegestaan. Drenthe is een van deze hogergelegen delen. Dit houdt in de praktijk in dat we moeten gaan nadenken over het openstellen van mogelijkheden voor meer wonen op onze gebieden. Met andere woorden, Drenthe zal meer ruimte beschikbaar moeten stellen voor woonbestemmingen. Hier is sprake van een langeretermijndoelstelling van verhuizing, die in strijd kan zijn met de korteretermijndoelstelling van handhaving van huidige doelstellingen en beleidsafspraken. Het constateren van dit doel wil niet zeggen dat het POP op dit moment om deze reden zal moeten worden aangepast. Integendeel, nú aanpassen kan door verkeerde keuzes de mogelijkheden straks in de weg staan.
6. Voor investeringen in de industrie en arbeid moet het uitgangspunt zijn het niet verkwisten van energie en grondstoffen. Productie van schoon geproduceerde goederen heeft echter ruimtelijke beperkingen. Het is daarom een eerste vereiste om een samenleving in te richten die gebaseerd is op andere productievormen, met minder energieverbruik.

7. Er zal draagvlak moeten worden gecreëerd om delen van Drenthe aan te wijzen als uitbreidingsgebied voor wonen, gebieden voor opwekkingsgrond van schone energie en als gebieden voor de productie van gezond voedsel (ook exportartikel voor de korte termijn). De duurzaamheidscomponent (definitie Brundtland) is hierbij bepalend.
8. De provincie zal in de toekomst door het Rijk een integrerende rol opgelegd krijgen. Voor de provinciale overheid betekent dit een sterkere coördinerende rol, maar ook voor de handhaving van eigen beleid t.o.v. de gemeenten heeft dit consequenties. Het provinciaal orgaan is daardoor veel meer op procesbegeleiding gericht en moet daarvoor de inhoudelijke problematiek veel meer eigen maken en invullen. Het bovenbeschreven principe van duurzame investeringen in kwaliteit kan hierdoor nog beter een praktische invulling krijgen.
9. Voor de procesuitvoering kan de provincie teruggrijpen op de ervaringen met de discussie over Drenthe 2030. De discussie die over de hierboven beschreven problematiek zal moeten gaan heeft in omvang, breedte en diepgang meer en andere consequenties dan de discussie over 2030. Bij de discussie 2030 is niet of nauwelijks rekening gehouden met klimaatverandering en zeespiegelrijzing en de mogelijkheden die Hoog Nederland kan bieden.

Tijdsplanning

Het symposium zal omstreeks november 2002 plaatsvinden. Uitgenodigd worden: bestuurders van gemeenten en provincie, vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties en wetenschappers.

De organisatie zal plaatsvinden door ambtenaren, een aantal statenleden en mogelijk een organisatiebureau.

Het vervolgtraject zal mede een onderdeel kunnen vormen voor planvorming in de nabije toekomst (POP II).

De bevolking van Drenthe zal bij dit vervolgtraject nadrukkelijk worden betrokken.

Ter inzage in de leeskamer

In de leeskamer voor statenleden is een aantal stukken ter onderbouwing van de motie ter inzage gelegd.

Assen, maart 2002

Freek Benning

Hans Hornstra

Willem Kuiper

Motie symposium over ruimte in Drenthe 2030 Plus

Provinciale staten van Drenthe,
in vergadering bijeen op 20 maart 2002;

kennis genomen hebbende van de mondelinge en schriftelijke bijdragen van de statenleden Hornstra, Benning en Kuiper van PvdA, VVD en GroenLinks over de zorg voor de ontwikkeling op lange termijn van Drenthe en de ruimtelijke ontwikkeling na 2030 en de drie onderliggende problemen: water, energie en ruimtelijke ordening;

overwegende dat:

1. klimaatverandering onvermijdelijk, in onderlinge samenhang, zeespiegelrijzing en neerslagproblemen, veroorzaakt met als consequentie een ontoelaatbare druk op Laag Nederland met mogelijke gedwongen migratie tot gevolg;
2. het uitputten van de gasvoorraad al op kortere termijn tot energieproblemen kan leiden;
3. het R.O.-probleem zich vooral toespitst op de door verschillende overheden gekozen kortetermijnoplossingen;
4. huidige beleidsvoornemens niet zijn gemaakt om de provincie voor de langere termijn genoemde problemen te laten oplossen;

constaterende dat Drenthe in het open Europa ligt in de hogergelegen delen van de Noordzee-laagvlakte en daardoor mogelijk één van de immigratiegebieden zal zijn voor de laaggelegen delen;

van mening dat de provinciale politiek zal moeten anticiperen op de langeretermijnverwachtingen en draagvlak zal moeten creëren voor het wonen en werken in Hoog Nederland;

voorts van mening dat de provincie een initiërende en integrerende rol zal kunnen krijgen voor het ontwikkelen van een langeretermijnvisie;

spreken als mening uit dat er in Drenthe een initiërende discussie moet worden georganiseerd, met als doel te komen tot een integrale visie voor de langere termijn waarin de aspecten water, energie en ruimtelijke ordening een centrale rol zullen spelen;

dragen het college op een symposium “Drenthe 2030 Plus” voor bestuurders en maatschappelijke organisaties te organiseren en voor de nadere invulling en uitwerking een voorstel aan de staten te doen;

besluiten voor de organisatie van het symposium maximaal €35.000,-- ter beschikking te stellen uit het Fonds flexibel beleid;

en gaan over tot de orde van de dag.

Hans Hornstra

Freek Benning

Willem Kuiper